

A Keresztény Magvető az Erdélyi Digitális Adattárban

Bevezető

2012. május 17-én Budapesten ünnepélyesen bemutatták a leghosszabb életű, és mind a mai napig megjelenő erdélyi magyar nyelvű folyóiratnak, a 150 éves Keresztény Magvetőnek a digitalizált változatát. Az unitárius egyház égisze alatt indult folyóirat idővel a magyar művelődéstörténet egyik jelentős periodikájává nőtte ki magát, mivel azonban régi számaihoz napjainkban igen kevés helyen lehet hozzáférni,² fontossá vált a digitalizálása.

A rendezvényen az Erdélyi Múzeum-Egyesület³ Keresztény Magvető digitalizálási projektjén túl azt a virtuális helyet is bemutatták, ahova az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) adatbázisa mellett a Keresztény Magvető digitalizált számai kerültek: az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME) Erdélyi Digitális Adattárát (EDA).

Az előadás szerkesztett, írott változata is így épül föl. Az első rész az Erdélyi Digitális Adattár létrejöttéről, gyűjtési köréről, lehetőségeiről és természetesen – ha már munkálkodunk – további terveiről szól. A második részben – érzékeltetve a digitális periodikák világhálón való megjelenésének jelentőségét – betekinthetünk a Periodikák Erdélyi Digitális Adattárába, melyben a Keresztény Magvető helyet kapott, majd magának a folyóiratnak a digitalizált változatáról lesz szó.

¹ Bitay Enikő 1960. június 4-én született Kolozsvárt. Mérnök-informatikus, egyetemi docens (Sapientia–Erdélyi Magyar Tudományegyetem), az EME főtítkára, az EDA projektmenedzser. Telefon: +40-740-589718 e-mail: bitay.eniko@eme.ro honlap: www.eme.ro/bitayeniko

² „Sajnálattal jegyezzük meg, hogy egyetlen közkönyvtárunkban sincs a Keresztény Magvetőnek teljes sorozata, az egyháznál is csak a Gyűjtőlevéltár rendelkezik egy hiánytalan sorozattal”. In Gaal György: *A „Szép, Jó és Igaz” Magvetője. Százötven év az egyház és művelődés szolgálatában.* Kolozsvár, 2011, Erdélyi Unitárius Egyház (Keresztény Magvető Füzetek, 47.). 34. 48. jegyzet.

³ URL: <http://www.eme.ro>

A közel negyvenezer oldalnyi periodika digitalizálása az Erdélyi Múzeum-Egyesület projektjeként,⁴ az Erdélyi Unitárius Egyház⁵ és az Országos Széchényi Könyvtár közti együttműködés eredményeként jött létre, a Wekerle Sándor Alapkezelő támogatásával. A folyóirat digitalizálásának első fázisában a szkennelési munkákat az Arcanum Adatbázis Kft.⁶ (Arcanum) végezte el; ezt követte a feldolgozás, a metaadatok⁷ és a saját rendszerbe való beillesztés, amely az Erdélyi Múzeum-Egyesületben és az Országos Széchényi Könyvtárban történt. A digitalizált folyóirat így mindkét szolgáltatónál megtalálható (az Erdélyi Digitális Adattár újonnan kialakított gyűjteményében, a Periodikák Erdélyi Digitális Adattárában, illetve az OSZK Elektronikus Periodika Adatbázisban).

Az Erdélyi Digitális Adattár⁸

Örömmel háríthatjuk el Jakab Elek 1890-ben megfogalmazott aggodalmát: *„Mi lesz sorsa íróasztalomban fél század alatt halomra gyűlt száz és ezer írásnak, oklevélnek, apró följegyzéseknek s félbeszerbe levő töredék munkának és munkanyagnak, ebben a mozgalmas és változó sorsú s feledni hamar képes világban — nem tudom”*⁹

Az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek megalakulása óta az a küldetése, hogy gyűjtse, átmentse, megőrizze és kutathatóvá tegye a magyar nemzeti örökséghez tartozó tudományos és kulturális értékeket. A változatlan célokhoz mára két további társult: mindezen értékek a legmodernebb eszközökkel legyenek feldolgozva, és váljanak hozzáférhetővé a nemzetközi kutatás számára is.

⁴ Az EME Erdélyi Digitális Adattár projektje. Nyilvántartási szám: PRCH-ET/1/2011. A pályázat címe: „Az erdélyi magyar tudományosságért”. Futamidő: 2011. július 1.–2012. március 31.

⁵ URL: <http://www.unitarius.org>

⁶ Megbízásos szerződés (Contract prestării servicii nr. 227.1/04.11.2011) a Codespring Kft. közreműködésével, a Wekerle Alapkezelő pályázata révén.

⁷ A metaadat a tételekről (akár a gyűjteményekről is) készült leíró tudást képviseli. Hasonló módon, mint a szurrogátum, az eredeti szöveget (objektumot) lényegre törően, tömören megjeleníti, tükrözi.

⁸ URL: <http://eda.eme.ro>

⁹ Jakab Elek: *A „Keresztény Magvető” megalapítása*. KerMagv, 25. évf. (1890). 35. URL: <http://hdl.handle.net/10598/19971> [letöltés: 2012. 06. 21.]

E két korszerű kívánalom vetette föl a digitális adattár gondolatát. Az elsődleges célok megvalósulásán túl az adattár hozzájárul az EME elkobzott gyűjteményeinek¹⁰ feldolgozásához is.

Mivel az EME intézményi repozitórium¹¹ elsősorban az oktatást és a kutatást szolgálja, kettős feladatot kell ellátnia: az erdélyi tudományos örökséget hozzáférhetővé tenni, illetve a kutatókat és az egyetemi hallgatókat ellátni a legfrissebb szakirodalommal és kutatási eredményekkel. Ezért a digitalizálási terv nem korlátozódott csupán saját anyagainkra vagy egy adott szakterületre. Ennél sokkal szélesebb gyűjtési kört irányoztunk elő, s egyidejűleg igény mutatkozott más intézmények digitalizált anyagainak elhelyezésére is. E szempontok figyelembevételével alakítottuk át az intézményi repozitóriumot Erdélyi Digitális Adattárrá.

Az EME portálján 2005-től folyamatosan jelentek meg digitalizált tartalmak, azt követően, hogy létrejött a digitalizálási munkálatok szervezett formája. A 2007-ben kezdeményezett adattárba pedig folyamatosan kerültek be a digitalizált tételek (anyagok): könyvek, folyóiratok, fotók, s elkezdődött a muzeális gyűjtemények feldolgozása is.¹² Az első gyűjteményes repozitóriumot végül 2009-ben, az EME megalakulásának 150. ünnepi évében indítottuk el az EME adattára néven.

A 2009–2011. között működtetett EME-adattár hat kategóriára épült, ezek többé-kevésbé lefedik az EME intézményi struktúráját is (kiadó, könyvtár, szakosztályok, kutatóintézet): az EME kiadványai, táruk (könyvtár, kéziratár, levéltár, érem- és régiségtár, képtár, közép- és kora újkori kőtár, néprajzi tár, régészeti tár, természettudományi tár, médiatár), az EME eseménytára, az EME tudományos szakosztályainak tára, az EME kutatóintézetének tára (kutatási programok, forrásdokumentumok stb.), romániai magyar tudóskataszter.

Az EDA 2011-ben épült ki, az EME adattárának teljes anyagát átvette, s új arculatot kapott (1. ábra).

¹⁰ A kommunista diktatúra több civil intézménnyel együtt 1950-ben felszámolta az EMÉ-t, lásd a jegyzőkönyvet: Egyesületi közlemények. *Jegyzőkönyv az Erdélyi Múzeum-Egyesület önkényes megszüntetéséről (1950.) Jegyzőkönyv.* Erdélyi Múzeum. 53. kötet (1991).183. URL: <http://hdl.handle.net/10598/24409> [letöltés: 2012. 06. 13.]

¹¹ A repozitórium szóhasználatot a szakma az új szabványokon épülő tárolók megjelenésével ajánlja, hiszen az adattár, archívum kifejezéseken felül többet sugall.

¹² Az EME herbáriumi gyűjteménye miatt kialakított természettudományi tárral

Az EDA főoldala » Gyűjtemények

Köszöntjük az Erdélyi Digitális Adattár (EDA) honlapján!

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület az EDA-t azzal a céllal hozta létre, hogy archiváló és szolgáltató intézményként gyűjteményeket alakítson ki és gondozzon, valamint szolgáltatásokat fejlesszen és üzemeltessen az oktatás és a kutatás elősegítésére.

Kategóriák az EDA-ban

Adott kategória kiválasztása után böngészhet annak alkategóriái és gyűjteményei között.

1. TÁRAK – COLECTIIH – COLLECTIONS – SAMMLUNGEN [1960]
2. AZ EME KIADVÁNYAI - PUBLICAȚII PROPRII (SMA) - OWN PUBLICATIONS (TMS) - EIGENE VERÖFFENTLICHUNGEN (SMV) [5830]
3. TERVTÁR - COLECȚIE DE PLANURI - DRAWINGS COLLECTION - PLANSAMMLUNK [33]
4. AZ EME INTÉZMÉNYI TÁRA - DEPOZIT INSTITUȚIONAL - INSTITUTIONAL REPOSITORY [107]
5. KUTATÁS - CERCETARE - RESEARCH - FORSCHUNG [1427]
6. ELŐADÁSOK, SZAKKÉPZÉSEK - CONFERINȚE, TRAINING - LECTURES, TRAINING - VORTRÄGE, TRAINING [1]
7. TUDÓSTÁR - PERSONALITĂȚI - SCIENTISTS - WISSENSCHAFTLER [133]
8. DOKTORI DISSZERTÁCIÓK - TEZE DE DOCTORAT - PHD THESES - DISSERTATIONENSAMMLUNG [3]
9. PERIODIKÁK (PEDA) - PERIODICE - PERIODICALS - ZEITSCHRIFTEN [6998]

Keresés az EDA-ban

A keresett kifejezést írja be az alábbi mezőbe!

Keresés az EDA-ban

Keresés az EDA-ban

Speciális keresés

Böngészés

A teljes EDA-ban

Kategóriák & Gyűjtemények

Megjelenés dátuma

Szerző

Cím

Tárgyszó

Saját EDA

Bejelentkezés

Új felhasználó regisztrálása

Felfedez

Szerző

bitay, emikő (941)

(671)

nagy jános (415)

péter, jános (942)

tóth erzsélya (220)

1. ábra. Az Erdélyi Digitális Adattár főoldala [Letöltés 2012.06.11.]

Az EDA egységei (kategóriák)

Az EDA jelenleg kilenc egységből (kategóriából) áll.

Tárak: érem- és régiségtár, képtár, kéziratár, könyvtár, közép- és kora újkori kőtár, levéltár, médiatár, néprajzi tár és természettudományi tár. Létrehozásuk azt a célt szolgálta, hogy az EME egykori gyűjteményeit számba vegye, jelenlegi gyűjteményeit digitálisan is elérhetővé tegye, valamint újabb digitális állományokkal is kiegészítse azokat.

Az EME régi és új kiadványai. Az EME kiadói szerepe megalakulása óta fontos volt, sok régi kiadványt szeretnénk elhelyezni, de jelenleg is jelentős kiadói tevékenységet folytat: 2011-ben összesen 24 kiadványt jelentetett meg. A kézikönyvek kategóriában említésre méltó két értékes, általunk gondozott gyűjtemény: elkezdődött az Erdélyi Szótörténeti Tár digitalizálása, az első két kötet (teljes szövegű feldolgozással a szerkesztők jóvoltából) már elérhető az EDA-ban, illetve készen van a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon első négy kötete.

Tervtár: digitális tárolóegység, amelyben elsősorban meglevő terveket, felméréseket gyűjtünk össze, digitalizáljuk és szakszerű leírást készítünk róluk. A

tervtár elsősorban kolozsvári, később egész Erdélyből vett épületekről készült tervek, felmérések digitális változatát és ezek elektronikus leírását tárolja. Az épületeket települések szerint csoportosítva lehet majd a tervtárban megtalálni. Az egy épületről különböző időben készített terveket (rajzokat) külön gyűjteményekben fogjuk elhelyezni. Jelenleg hozzáférhetők a tárban a 2011 nyarán végzett kolozsvári ferences kolostor építészeti felmérésének eredményei, nevezetesen rajzainak két állománytípusa: .pdf és .jpg. A vektoriális rajzok .dwg állománya zártkörű.

Az EME intézményi tára: az intézménnyel kapcsolatos híreket, eseményeket, plakátokat, programfüzeteket tartalmazza. Ide azokat az információkat próbáljuk bevinni, amelyek léteznek már digitális formában (plakátok, műsorfüzetek, előadások, fotók, sajtóanyagok).

Kutatás: a különböző kutatási programok során összegyűjtött dokumentációs anyagot tartalmazza.

Előadások, szakképzések: az EME keretében tartott előadásokkal és szakképzésekkel kapcsolatos hírek, beszámolók, műsorfüzetek, szórólapok, előadásanyagok, fotók kerülnek ebbe a gyűjteménybe.

Tudóstár: az erdélyi tudósok életére és munkásságára vonatkozó adatokat, valamint bizonyos esetekben hagyatékuk egy-egy részét is tartalmazza.

Doktori disszertációk: az EME külső és belső munkatársai által készített doktori disszertációk kivonatfüzetei kerültek ebbe a gyűjteménybe. További doktori disszertációk (tézisfüzetek) gyűjtésére, elhelyezésére nyitottak vagyunk, közreműködve az egyetemi intézetekkel.

Periodikák: digitalizált folyóiratoknak biztosít tárhelyet ez az egység, mely a Periodikák Erdélyi Digitális Adattára (PEDA) elnevezést kapta. Itt érhetőek el a Keresztény Magvető 1861–2010. közötti számai (cikkekre bontva), illetve az Erdélyi Múzeum, az Unitárius Közlöny és a Nők Világa folyóiratok (nem teljes) gyűjteményei.

Tudománytörténeti értékek az EDA-ban

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület legfontosabb eredménye, hogy *egybehordta* „a szép Erdély ritkaságait, régiségeit, természeti kincseinek válogatott darabjait”, mint ahogy ezt gróf Mikó Imre tűzte ki célul az alapításkor.¹³ Az erdélyi magyar

¹³ A kolozsvári Vigadó nagytermében, az EME alakuló közgyűlésén hangzottak el 1859. november 23-án az alapító gróf Mikó Imre lelkesítő szavai: „egybehordani a szép Erdély ritkaságait, régiségeit, természeti kincseinek válogatott darabjait és egy táborban

civil társadalom összefogásával alapított egyesület hosszú éveken keresztül gyűjtötte az erdélyi magyarság múltjának tárgyi és írásos emlékeit (régészeti, művészettörténeti, könyvtári, levéltári, természettudományi – állattani, ásványtani, növénytani stb. – részlegeiben). Ezekre a gyűjteményekre alapozva jöhetett létre 1872-ben Kolozsváron Erdély magyar tudományegyeteme is.

A hatalmas értékű gyűjtemények 1950-ben¹⁴ állami kezelésbe kerültek, a következő intézményekhez: a kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár, a Román Nemzeti Levéltár Kolozs megyei Igazgatósága, a Román Akadémia kolozsvári fiókjának könyvtára, az Erdélyi Történeti Múzeum, a kolozsvári Szépművészeti Múzeum; illetve az ásványtani, botanikai (herbáriumok), állattani gyűjtemények a Babeş–Bolyai Tudományegyetem különféle karaira.¹⁵

Az EME újraalakulása óta többször megpróbálta gyűjteményeinek jogi státusát rendezni, soha le nem mondva tulajdonjogáról. Érdemi megoldás azonban máig sem született. Az EME a magyar kulturális örökség megbonthatatlan egysége szellemében törekszik e gyűjtemények megőrzésére, kutathatóvá tételére még akkor is, ha ezek jelenleg nincsenek a kezelésében.¹⁶

Az EME egykori gyűjteményeit számszerű adatokkal a 2. ábra szemlélteti.

1. Természettudományi anyagok

- 65 ezer tételből álló állattani tár
- 73 ezer darabos ásványi, földtani gyűjtemény
- 350 ezer darabos botanikai gyűjtemény, herbárium

2. Könyv-, levéltári anyag

- 350 ezer kötet könyvtári anyag, régi magyar könyvtár
- 1850–1930 közötti hírlapirodalom
- térkép-, metszetgyűjtemény

3. Régiségtár

- 30 ezer feletti római kori, népvándorlás-, honfoglalás- és középkori anyag
- több mint 20 ezer darabból álló éremtár (bent az Esterházy-gyűjtemény)

4. Levéltári anyag

- középkori és újkori levelezés
- Kemény József 350 kötetes kéziratgyűjteménye
- több mint 5000 csomag családi és intézményi anyag

5. A XVII. századtól arcképcsarnok, képtár

2. ábra. Az EME eltulajdonított gyűjteményei¹⁷

egyesíteni azokat, kik a tudomány örök céljaiért dolgoznak és lelkesednek” In György Lajos (szerk.): *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület háromnegyedszázados tudományos működése (1859–1934.)*. Kolozsvár, 1937. Kiadja az EME, 3. URL: <http://hdl.handle.net/10598/14154> [letöltés: 2012. 06. 13.]

¹⁴ Lásd 9. számú jegyzet

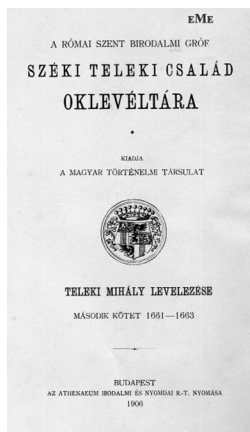
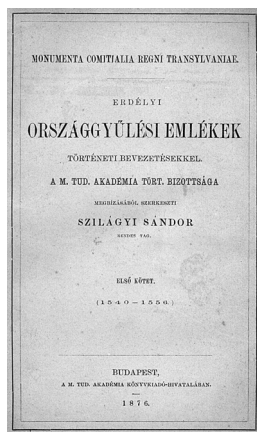
¹⁵ Lásd Egyesületi Közlemények. *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület közgyűlésének állásfoglalása tudományos gyűjteményeivel kapcsolatban*. Erdélyi Múzeum 68. kötet (2006). 151–153. URL: <http://hdl.handle.net/10598/24407> [letöltés: 2012. 06. 13.]

¹⁶ Uo. 152.

¹⁷ Bitay Enikő: *Az erdélyi kulturális és tudományos örökség a világhálón*. Bemutató előadás az EDA avatásán 2011. június 10. URL: <http://hdl.handle.net/10598/15109>. [letöltés: 2012. 06. 14.]

Néhány tárban már sikerült értékes gyűjteményeket elhelyezni. Így például az *Érem- és régiségvár* régészeti gyűjteménybe¹⁸ került néhány tétel egy kolozsvári régészeti ásatás révén. A *Kézirattárban* az EME jelenlegi gyűjteményének 12 jegyzéke tanulmányozható.¹⁹ A *Könyvtár* kategóriába főleg olyan kézikönyveket terveztünk elérhetővé tenni az érdeklődők számára, amelyek hatékonyan szolgálják az erdélyi történelem, kultúra és művelődés megismerését. Itt található az *Erdélyi országgyűlési emlékek* teljes 21 kötete, illetve a *Teleki Mihály levelezése*²⁰ hét kötete.

Az *Erdélyi országgyűlési emlékek* (Monumenta comitialia regni Transylvaniae, 1540–1699. I–XXI. Bp. 1875–1898.) a fejedelemségkori Erdély történetének legjelentősebb forráscsoportját, az országgyűlési végzéseket és az ezekhez kapcsolódó fontosabb iratokat tartalmazza. A forráskiadvány tehát az erdélyi koraujkori történetkutatás nélkülözhetetlen segédeszköze. Minthogy a XIX. század második felében megjelent kötetek ma már a közkönyvtárakban is ritkaságszámba mennek, ugyanakkor a kiadvány anyagához mutatók sem készültek, ami igen nehézkessé teszi a forrásokban való eligazodást, szükségesnek mutatkozott a kötetek digitális feldolgozása.²¹

3. ábra. Az Erdélyi Országgyűlési Emlékek és a Teleki Mihály-levelezés egyik borítója

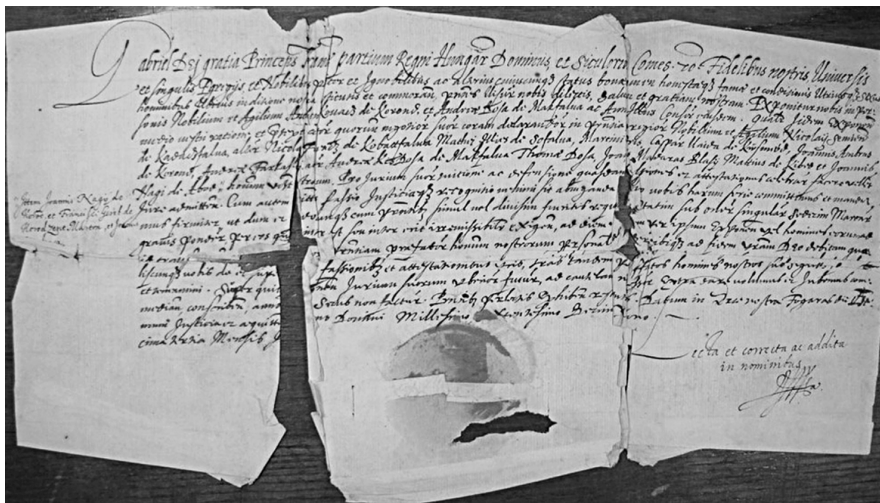
¹⁸ Ez a gyűjtemény zárt körben használt a kutatás feldolgozásáig, publikálásáig.

¹⁹ Az EME 1990. évi újralakulásától újakezdte a kéziratok, az erdélyi magyar tudósok és közéleti személyiségek hagyatékainak gyűjtését, megakadályozva ezen értékek szétszóródását. Lásd *Az EME jelenlegi kéziratára* (Bogdáni Zsolt). In Sipos Gábor (szerk.): *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület gyűjteményei*. Kolozsvár, 2009, EME, 350.

²⁰ Gergely Samu (szerk.): *Teleki Mihály levelezése (A római szent birodalmi gróf széki Teleki család oklevéltára) I–VIII*. Budapest 1905–1926. Összesen 5051 oldal.

²¹ A teljes gyűjtemény itt érhető el: URL: <http://hdl.handle.net/10598/9108>. [Letöltés 2012. 06. 14.]

A *Teleki Mihály levelezése* forráskiadvány Teleki Mihálynak, az Apafi kori erdélyi fejedelemség, a kuruc mozgalom kiemelkedő személyiségének a diplomáciai és magánlevelezését tartalmazza.²² Sajnos, a több mint 5000 oldal forrásanyagot felölelő kiadványhoz sem készült mutató, ezért csupán oldalankénti átnézéssel használható, ez pedig igen megnehezíti a páratlanul gazdag levelezés beépülését a történeti kutatásba. Ezt a hiányosságot hivatott feloldani a digitalizált változat, hiszen eddig minden egyes kötetet korrektúrázva rögzítettünk. Főként a mutatók nélküli forráskiadványok esetében van fokozott jelentősége, hogy a felhasználók korrektúrázott szöveget kapjanak kézhez, a keresés egyébként sok esetben eredménytelen. Az adattárban a gyűjtemény 7 kötete már elérhető,²³ év végéig az utolsó kötet digitalizálása is befejeződik, s a teljes gyűjtemény megtekinthetővé válik a világhálón.

4. ábra. Bethlen Gábor erdélyi fejedelem oklevele (1619)

A *Levéltárban* egyelőre kevés tétel szerepel, köztük van a jelenlegi legrégebbinek a digitalizált változata is: János Zsigmond 1568. június 13-án kelt oklevele, amely magában foglalja az erdélyi káptalan ismeretlen 1406. évi oklevelét a

²² Teleki Mihály (1634–1690) tanácsúr politikai pályája a fejedelemség egyik legmozgalmasabb idejére esik, amikor voltaképpen az ő kezében futottak össze az erdélyi politika szálai. A kiadvány rendkívül fontos a 17. század végi események megismeréséhez és megértéséhez.

²³ URL: <http://hdl.handle.net/10598/9109> [Letöltés: 2012. 06. 14.]

Küküllő vármegyei Mikeszása birtok határjárásáról. (Az eredeti példányt az EME kéziratárában őrzik, Imreh István hagyatékában, mely a Toldalagi család levéltárából származik.) Büszkék vagyunk Bethlen Gábor erdélyi fejedelem oklevelére 1619-ből (4. ábra), ez is az EME kéziratárában van Bözödi György hagyatéka révén (a hilibi Gál család levéltárából), valamint I. Rákóczi György erdélyi fejedelem saját kezű levelére, amely szintén Bözödi György hagyatéka, s melynek digitalizált mása a levéltár gyűjteményét ékesíti.

A fényképtárban Nagy Jenő 421 darabból álló néprajzi gyűjteménye, egy ipartörténeti gyűjtemény (a kolozsvári Tehnofrig vállalat 522 tétele) és Péter János 342 házsongárdi felvételének digitalizált változata kapott helyet. Itt található a Mikó család néhány fotója is (17 darab).

ERDÉLYI DIGITÁLIS ADATTÁR

Az EDA főoldala » 1. TÁRAK – COLLECTI – COLLECTIONS – SAMMLUNG
Sammlung » Herbarium – Herbar – Herbarium – Herbarium » Megtekintés

Astragalus dasyanthus Pall.

A dokumentum részletes adatai

Cím:	Astragalus dasyanthus Pall.
Szerző:	Wierzbicki
Absztrakt:	Leguminosae
URI:	http://hdl.handle.net/10...
Dátum:	2009

A dokumentum fájlljai

Fájl	Méret	Formátum	Nézet
006_Astragalus_dasyanthus.jpg	2.452Mb	JPEG image	
006_Astragalus_dasyanthus_cimke.jpg	2.469Mb	JPEG image	

A dokumentum a következő gyűjteményekben jelenik meg

- Herbarium – Herbar – Herbarium – Herbarium [209]

A dokumentum részletes adatai

Kategóriák & Gyűjtemények

Megjelenés dátuma

Szerző

Cím

Tárgyszó

A gyűjteményben

Megjelenés dátuma

ASTRAGALUS dasyanthus Pall.
Auf Sandsteinen bey Grolowara und
Ostafel in Banat. Jun. Jul. 3.
Wierzbicki.

Saját EDA

5. ábra. A herbáriumgyűjtemény egyik tétele az EDA-ban [letöltés: 2012. 06. 11.]

A Természettudományi tár hatalmas gyűjteményeinek (állattani, ásványtani, növénytani) volt a leghányatottabb sorsa, ezek szóródtak szét leginkább. Az egyetem alapításakor (1872) ugyanis az EME átadta őket használatra a különböző karoknak, bérleti díj ellenében. A növénytani gyűjtemények viszontagságairól Nagy-Tóth Ferenc ír.²⁴ Földolgozásuk még előttünk áll. Jelenleg 294 herbárium-

²⁴ Nagy-Tóth Ferenc: *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Természettudományi Szakosztályának megalakulása és gyűjteményei.* In Sipos Gábor (szerk.): *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület gyűjteményei.* Kolozsvár, 2009, EME kiadó. 175–176.

gyűjteményi tétel van készen, ami ízelítőt ad azoknak a herbáriumoknak az anyagából,²⁵ amelyek részben feldolgozatlanul található meg Kolozsvár tanintézményeinek természetrajzi múzeumaiban (5. ábra).

Az általunk feldolgozott és bemutatott herbáriumi lapok a Kolozsvári Unitárius Kollégium kiemelten értékes és gazdag növénytani gyűjteményéből származnak, és az iskola biológiai múzeumában lelhetők fel.²⁶ A gyűjtemény legnagyobb része két gyűjtőtől származik. Wierzbicki és Johann A. Heuffel gyűjtései a Bánságból, döntően a mai Románia területéről származnak az 1800-as évek közepéről, tehát a gyűjtemény kora igencsak említésre méltó.²⁷

Tudóstár az EDA-ban

A tudóstár nem egyszerű lexikon – amely az érintett személyek nevét, portréját, életének és munkásságának rövid leírását tartalmazza –, ennél jóval több. Gyűjti az úgynevezett „rőla szóló” irodalmat, sőt a hagyatékat is, ami legalább annyira jelentős, mint a saját életmű, hiszen az adott tudós az általa művelt tudományterületről nagyon sok fontos információt, anyagot gyűjtött össze. Minimális információkkal jelenleg a következő személyekről vannak adatok: Apáthy István (1863–1922), Brassai Sámuel (1797–1897), Csíkszeredai Szabó József (1805–1872), Debreczeni Márton (1802–1851), Farkas Gyula (1847–1930), Gelei József (1885–1952), Gróf Mikó Imre (1805–1876), György Lajos (1890–1950), Kántor Lajos (1890–1966), Kelemen Lajos (1877–1963), Koch Antal (1843–1927), Kristóf György (1878–1965), Páter Béla (1860–1938), Pósta Béla (1862–1919), Szabó Károly (1824–1890), Szabó T. Attila (1906–1987), Szepeszsombati Genersich Antal (1842–1918) és Tavaszy Sándor (1888–1952).

Különleges érték a Tudóstárban elhelyezett adatgyűjtemény Debreczeni Mártonról²⁸ (6. ábra). Az ezzel kapcsolatos munka nagymértékben kötődik az

²⁵ URL: <http://hdl.handle.net/10598/9131>.

²⁶ A feldolgozást az Erdélyi Múzeum-Egyesület megbízásából dr. Ruprecht Eszter egyetemi adjunktus (Babeş–Bolyai Tudományegyetem) és Ölvedi Tamás Botond magiszteri hallgató (Babeş–Bolyai Tudományegyetem) végezte.

²⁷ Érdekességképpen feldolgozták Páter Bélának, a Kolozsvári Magyar Királyi Egyetem, a mai Babeş–Bolyai Tudományegyetem Növénytani Tanszékének és a Növénytár két évre (1913–1914) kinevezett vezetőjének „Sásgyűjteményét” is, mely egy külön mappában található meg a kollégium gyűjteményében.

²⁸ Debreczeni Márton (1802–1851) bányász mérnök és feltaláló, a reformkori erdélyi bányászat megújítója és úttörője, író, szótárszerkesztő, a korabeli erdélyi értelmiségi elit jelentős tagja volt. Munkásságából kiemelhető a bányászat tudományos alapokon történő

EMÉ-hez, egykori kéziratárához is. Debreczeni Márton hagyatékát 1851-ben fiai, Balázs és Kálmán átadták gróf Mikó Imrének, az EME alapítójának, aki a hagyatékot nagy gondossággal rendszerezte, így találta meg benne a Kióvi csata című eposz kéziratát, amelyet 1854-ben közzé is tett. Emiatt a bányamérnök, tudós, felfedező Debreczeni Mártont csupán literátorként emlegetik, kevésbé ismert kéziratainak feltárása, közzététele s kutatása ezért is fontos.

The screenshot shows the EDA website interface for Debreczeni Márton. At the top, there are navigation links for languages (RO, HU, EN, DE) and a search bar. Below the header, the breadcrumb trail reads: "Az EDA főoldala > 7. TUDÓSTÁR - PERSONALITÁTI - SCIENTISTS - WISSENSCHAFTLER > Nagyjaink > Debreczeni Márton (1802–1851)".

The main content area is titled "Debreczeni Márton (1802–1851)". It includes a search box with the text "Keresés ebben a kategóriában és gyűjteményeiben:" and a "Mehet" button. Below this is a list of categories: "A kategória gyűjteményei" with items: "1. Portré [1]", "2. Munkái [0]", "3. Róla szóló irodalom [30]", "4. Képek [0]", and "5. Hagyatéka [18]".

On the right side, there is a "Keresés az EDA-ban" section with radio buttons for "Keresés az EDA-ban" (selected) and "Keresés a gyűjteményben", and a "Speciális keresés" link. Below that is a "Böngészés" section with "A teljes EDA-ban" and "Kategorikák & Gyűjtemények" options, along with fields for "Megjelenés dátuma", "Szerző", and "Cím".

In the center, there is a preview of a document titled "BÁNYÁSZATI ÉS KÖHÁSZATI LAPOK" with a search bar and a "Mehet" button. To the right of the document preview is a portrait of Debreczeni Márton. Below the portrait is a snippet of handwritten text from a document.

6. ábra. Az EDA tudóstárában: Debreczeni Márton gyűjteményei²⁹

Az irathagyaték a Rhédey–Mikó család gyűjteményeként az EME levéltári gyűjteményébe került (utolsó hivatalos nevén az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltára).³⁰

megreformálása, Erdély pénzügyigazgatásának átszervezése és gazdag irodalmi tevékenysége is.

²⁹ URL: <http://hdl.handle.net/10598/13250>. (2012. 06. 18.).

³⁰ Jelenleg a gyűjteményt zömében a Román Nemzeti Levéltár Kolozs Megyei Igazgatósága őrzi, másik részét a Kolozsvári Egyetemi Könyvtár. Mindkét intézménnyel együttműködve sikerült a teljes DM hagyatékot szkennelni, illetve fotózni, a gyűjtemény feldolgozása, metaadatoklása még folyamatban van, egy részét már elhelyeztük a tárbán, a

Keresési lehetőségek az EDA-ban

A digitalizált anyagok már az elhelyezésük pillanatától kereshetők. A teljes szöveggel szereplő dokumentumok (doc, pdf, pps stb.) akár teljes terjedelmükben is, de fontos keresőkulcsok a metaadatok, amelyekre a szerző, cím, tárgyszó, feltöltési dátum kiválasztásával találhatunk rá. A médiaanyagok (fotó-, hang- és videoformátumok) esetében még fontosabb a pontos metaadat, hiszen csak ezek a kereshető szövegrészek, melyek révén el lehet jutni a digitalizált tételhez.

Az EDA-ban tehát megvan a klasszikus keresési lehetőség: begépeljük a jobb oldali menüben felkínált mezőbe a keresőszót (7. ábra). Kereshetünk a teljes adattárban, illetve kategóriákban, alkategóriákban, avagy akár egy gyűjteményen belül is (uo.). A felhasználó kereshet a teljes szövegben, vagy böngészhet a kategória, a gyűjtemény, a kiadási év, a cím, a szerző vagy a tárgyszó szerint.

Keresés az EDA-ban

The screenshot displays the search interface of the EDA system, divided into three main sections:

- Text Search:** A search bar with the prompt "A keresett kifejezést írja be az alábbi mezőbe." and a "Mehet" button.
- Keyword Search:** A search bar with the prompt "vagy írjon be néhány kezdőbetűt:" and a "Mehet" button. Above the bar is a row of buttons for each letter of the alphabet (A-Z) and a "0-9" button.
- Advanced Search:** A search bar with the prompt "Keresett szöveg:" and a "Mehet" button. Below it is a dropdown menu for "További szűrő:" with options: "Teljes szöveg", "Teljes szövegében", "Cím", "Szerző", "Tárgyszó", and "Megjelenési dátum". An "Add" button is next to the dropdown.

At the bottom of the interface, there are filters for "Találat/oldal" (set to 10), "Tételek rendezésének kritériuma" (set to Relevancia), and "Sorrend" (set to Csökkenő). A "Mehet" button is also present at the bottom right.

7. ábra. Keresési típusok (lehetőségek) az EDA-ban

Speciális keresésre is van lehetőségünk: egy-egy keresőszó begépelése után további szűrőket, szűkítő feltételeket adhatunk meg, hogy a keresett tétel(ek)hez könnyebben eljussunk (uo.).

Hagyatéka gyűjteménybe (zártkörű rendszerben használható). A kutatás lezárásakor válik publikussá a „Róla szóló” irodalom-gyűjtemény, mely jelenleg 30 tételt tartalmaz.

Azok a dokumentumok, amelyek képfórmátumban vannak – kézzel írottak vagy egyéb okokból nem OCR-ezhetőek³¹ –, a metaadat alapján válnak kereshetővé.

A Keresztény Magvető és az Erdélyi Digitális Adattár

A Periodikák Erdélyi Digitális Adattára (PEDA)

A PEDA-ban tudományos folyóiratok kapnak helyet. A gyűjtemény célja, hogy tárolja és hozzáférhetővé tegye azokat a periodikákat, melyek Erdélyben születtek, vagy valamilyen módon kapcsolódnak Erdélyhez. Nemcsak a kurrens számok digitális változatainak elhelyezésére törekszünk, hanem sok esetben a régi, nehezen hozzáférhető lapszámok elérhetővé tételére is. A gyűjtemény kereshető, tárgyszavazott, az egyes számok tanulmányonként lebontva és kötetenként is bekerülnek a PEDA-ba.

Az erdélyi periodikák és a Keresztény Magvető

Az erdélyi magyar nyelvű sajtó- és folyóirat-irodalom indulása a 18. század végére, a 19. század első felére tehető. Ezt az időszakot a rövid életű lapok jellemzik. A legelső erdélyi magyar lap, az *Erdélyi Magyar Hírvivő* 1790-ben indult, Hochmeister Márton alapította. Az első magyar nyelvű irodalmi-kulturális folyóirat az 1814-ben Kolozsváron megjelent *Erdélyi Múzeum*, melyet Döbrentei Gábor indított. A lap rövid életű volt, csak 1818-ig jelent meg. A mai *Erdélyi Múzeum* 1874-ben indult. Az 1861-ben megjelent Keresztény Magvető a leghosszabb életű és ma is megjelenő erdélyi magyar nyelvű folyóirat.

A Keresztény Magvető elindítását Nagy Lajos kolozsvári kollégiumi tanár kezdeményezte, névadója Kriza János volt. A folyóiratot belső egyházi emberek, tanárok szerkesztették.³² I–IV. kötete főként az unitárius egyházra (prédikációk, imák, életrajzi dolgozatok) és a tanügyre vonatkozó írásokat tartalmaz. A IV. kötet központi témája a háromszáz éves unitárius egyház jubileumi ünnepe, melyet Tordán tartottak 1868-ban. Az V. kötettől (1870) negyedévenként jelent meg, innentől kezdve a tanulmányokra is egyre inkább a tudományosság a jellemző. A kiadvány egyház-művelődési jellegű kívánt lenni. Az 1870-es évtől Ferencz József és Kovácsi Antal vette át a szerkesztést, akkoriban alakult ki a fo-

³¹ OCR – optikai karakterfelismerés (rövidítés, az angol *optical character recognition* szavakból ered). Az OCR a számítástechnikában egy olyan eljárás, mely lehetővé teszi az analóg (papírról szkennelt) írás, szöveg digitális formába történő alakítását.

³² Jakab Elek, uo. 35.

lyóirat nyolc fejezetre osztott rovat-rendszere. 1876-tól Péterfi Dénes követte Ferencz Józsefet a szerkesztői székben 1910-ig. Ez alatt az időszak alatt a periodika színvonala emelkedett, és a „szabadelvű kereszténység legrangosabb közlönyévé” nőtte ki magát. Az 1911. évtől Gál Kelemen és Gálfi Lőrinc szerkesztették. Az I. világháború ideje alatt szünetelt a lap, majd 1922-ben az *Unitárius Irodalmi Társaság* vette át a kiadását 1944-ig. Ebből az időszakból a szerkesztők közül Vári Albert neve emelkedik ki. A II. világháború után csak 1971-ben sikerült újraindítani a lapot, a 77. évfolyammal.

Jelenleg évi négy számmal jelenik meg, 2009-től dr. Kovács Sándor a főszerkesztője. Megálmodói büszkék lehetnek a Keresztény Magvetőre, amely megmaradt, sőt, jelentős erdélyi tudományos folyóirattá vált. Nem csoda, hogy ez a periodika nem csak tartalmában, minőségében, hanem a terjesztésben is fejlődni kíván, elektronikus úton is el akar jutni minél több olvasóhoz, a határt nem ismerő világháló révén.

A dolgozat elején szereplő Jakab Elek fogalmazta meg a Keresztény Magvető fontosságát is: „Az idő gyorsan siet s vele hanyatlík az élet; almosulnak a munka emlékei a társadalomban, ha meg nem őrzi az írás ...”³³. Hadd egészítsük ki gondolatát a megőrzés új eszközével, a digitalizálással is.

Az elektronikus periodikák (e-periodikák) időszaka

Az első tudományos folyóirat 1665 januárjában látott napvilágot.³⁴ Azóta majd minden tudományterületen, több nyelven s nagy számban jelennek meg tudományos időszaki kiadványok mint a tudományos információk legfőbb hordozói. Vajon mi ösztönözte az elektronikus periodikák megjelenését?

Az e-periodikák megjelenésének meghatározói:

a) A hagyományos folyóiratoknál hosszú az átfutási idő a kutatás és az eredmények megjelentetése között. Közel négy évnek kell eltelnie ahhoz, hogy egy-egy kutatás eredményét publikálják egy-egy periodikában, s az ezt követő ötödik évben éri el, hogy hivatkozzanak is rá. A kutatás ismeretanyaga, a tudás csupán tíz év múlva kerül kézikönyvekbe, tankönyvekbe és lexikonokba.³⁵

³³ Uo. 34.

³⁴ „...1665. január 4-e, a *Journal des Savants* megjelenése óta terjesztik a papírra nyomtatott tudományos információt.” Lásd Luijendijk, Wim: *Folyóirat-kiadás: Porból digitekké*. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 45. évf., (1998). 11. sz. URL: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=35&issue_id=6 [letöltés: 2012. 06. 21.]

³⁵ Garvey és Griffith szerint, uo.

b) A közlések rohamos növekedése, valamint gyors és könnyed áttekintésük igénye. A tudományos előmenetelhez megkövetelik a tudományos folyóiratban való közlést. Ezért a kutatók törekednek arra, hogy minél elismertebb periodikában közöljék írásait s lehetőleg minél többet, hiszen a közlési számok meghatározóak. Így szaporodnak a cikkek, melyek alig tartalmazzak új információt. A tudományos cikkek napi termelése 2001-ben meghaladta a százezret, s ez egyre növekvő tendenciát mutat.³⁶ Nemcsak a cikkek száma növekedett nagy arányban, a kutatások azt mutatják, hogy 1977–2003 között az egyetemi tudósok által olvasott cikkek évi átlagos száma 150-ről 216-ra nőtt.³⁷ A tudományos publikálást két dolog hajtja: egyrészt a kutatók szeretnék közzétenni tudományos eredményeiket (közöljék felfedezéseiket, s megosszák az ismereteket), másrészt szellemi tulajdonjogukat érvényesítsék.³⁸

c) A könyvtárak modernizálási törekvése, a szűkülő raktározási lehetőség, csökken a papír alapú beszerzés, többnyire gazdasági megfontolásokból. A könyvtár alapfeladata a gyűjtés, a megőrzés, a feldolgozás és a szolgáltatás. Hagyományos módon mindezen tevékenységeket nehezen tudta már lebonyolítani. A számítástechnika rohamos fejlődésével lehetőség nyílt a korszerűsítésre: az informatikai háttér megteremtette a gyors, könnyebb megoldások lehetőségét. A kurrens és az archív periodikákhoz hozzáférést biztosítva lehetővé vált a biztonságosan tárolt cikkek könnyed, gyors visszakereshetősége.

A Keresztény Magvető digitalizálása

Nem csoda, hogy a Keresztény Magvető digitalizálási munkálatai is az Erdélyi Múzeum-Egyesület projektjeként zajlottak le. Az Erdélyi Digitális Adattárnak mint repozitóriumnak a folyamatos fejlesztése, bővítése az intézmény érdeke, hiszen az oktatási, kutatási tevékenységeket van hivatva szolgálni.

³⁶ Luijendijk, Wim: *The information industry*. In: 10ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Θεσσαλονίκη (GR), Conference Paper. 2001. 266. URL: <http://hdl.handle.net/10760/9733> [letöltés: 2012. 06. 21.]

³⁷ Dewatripont, Mathias et al.: *Study on the Economic and Technical Evolution of the Scientific Publication Markets in Europe*. Final Report January 2006. Commissioned by DG-Research, European Communities. Belgium 59. URL: http://ec.europa.eu/research/science-society/pdf/scientific-publication-study_en.pdf [letöltés: 2012. 06. 21.]

³⁸ Bhat, Mohammad Hanief: *Open Access Repositories in Computer Science and Information Technology: an Evaluation*. IFLA Journal, 35. köt. (2009). 243. URL: http://www.ifla.org/files/hq/publications/ifla-journal/ifla-journal-35-3_2009.pdf [letöltés: 2012. 06. 23.]

A szolgáltatás nyílt hozzáférésű, ingyenes. Ám a hozzá vezető úthoz támogatásra volt szükség. A fejlesztések, jelen esetben a digitalizálási munkálatok jelentős költségét csak pályázati úton lehetett elnyerni. További anyagi befektetést jelent a rendszer folyamatos üzemeltetése, karbantartása.

A digitalizálási folyamat első fázisa a lapolvasás (szkennelés), amikor a papírányagról raszteres képi formátum készül. Ezt megbízásos szerződéssel az Arcanum Adatbázis Kft. végezte el, mely rendelkezik nagy tömegű, lapokra szedett szöveges dokumentumok szkennelésére alkalmas berendezésekkel (lapadagolószkenner). A mintegy 40 000 oldalképből álló Keresztény Magvető (1861–2010-es évfolyamok) raszteres szkennelése 400 dpi felbontásban készült, illetve true color (24 bit) színelbontásban. A mesterállományokat .jpg képformátumban mentették el, s az EME archívumában őrizték meg. Ugyancsak az Arcanumnál készültek el a kétrétegű pdf-állományok is, korrektúrázott tartalomjegyzékkel.³⁹

Az OSZK végezte el az első hiánypótló ellenőrzést, majd ezt követően az EMÉ-nél kiegészültek a még hiányzó oldalak: digitalizálással, szövegfelismeréssel s beillesztéssel a megfelelő helyekre (kötegekbe). Jelenleg a KM digitalizált változata teljes (hiánytalan).

A digitalizálási folyamat szerves részének tekinthető a metaadatolás is, mely a munkálatok nagyobb részét teszi ki.

A Keresztény Magvető szerkezete az EDA-ban

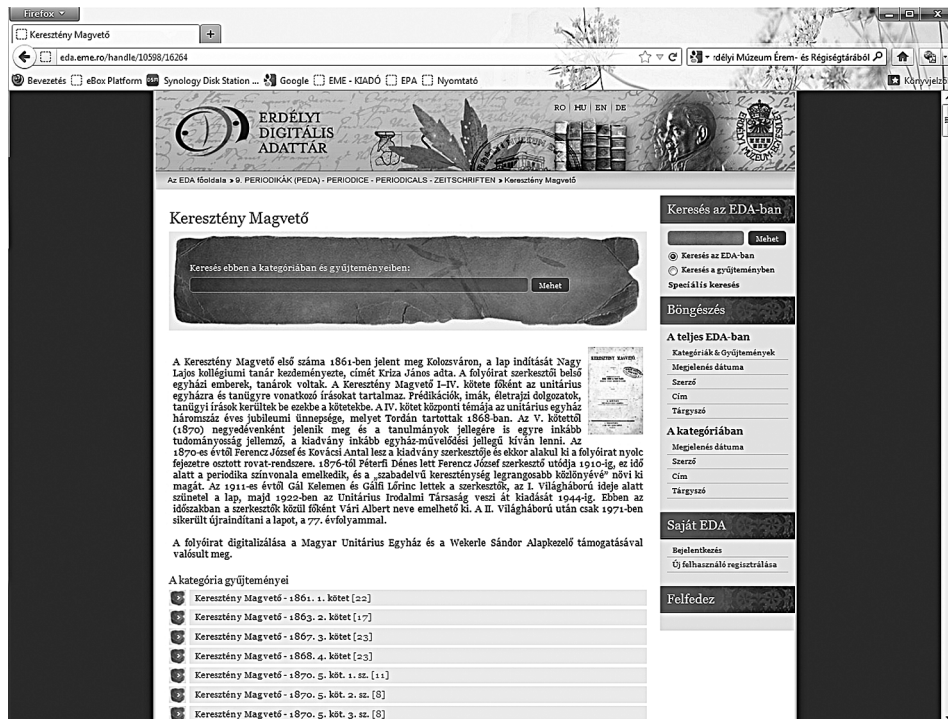
Az Erdélyi Digitális Adattárban a Keresztény Magvető elhelyezésekor kialakított struktúra követte a folyóirat logikáját: év, évfolyam, szám.⁴⁰ A Keresztény Magvető az 1861–2010. közötti periódusban 1862-ben, 1864–1866., 1919–1921. és 1945–1970. között szünetelt. Így az eltelt 150 évből 116 év megjelent periódikáiról beszélhetünk. A 116 évfolyam (kötet) 527 számot (füzetet) tartalmaz, összesen 6224 cikkel.⁴¹

³⁹ A technológia lényege, hogy a beszkenelt eredeti dokumentumot, mely képként jelenik meg, automatikus karakterfelismerő programmal (OCR) szöveggé alakítjuk. Az így előállított dokumentum felső, látható rétegét a kép alkotja, az alsó, láthatatlant a szöveg képezi. Az így létrehozott pdf-állomány egyrészt alkalmas a dokumentum hiteles megjelenítésére, ugyanis az eredeti dokumentumot faksimilében látjuk, másrészt lehetővé teszi a szöveges kezelést, keresést is.

⁴⁰ 1871–1876. között kötet néven jelennek meg az évfolyamok, 1875–1944. között pedig füzet néven szerepelnek a számok.

⁴¹ Az első négy kötetnek (1861, 1863, 1867, 1868) nem voltak külön számai.

Az EDA főoldalán található a PERIODIKÁK (PEDA) kategória. A Periodikák alatt kialakított Keresztény Magvető kategóriában 527 gyűjtemény található (8. ábra), a számok (avagy füzetek) megfelelőjeként. A gyűjteményekben összesen 6224 tétel⁴² (cikkel, metaadattal, borítóképpel stb.) van elhelyezve.⁴³

8. ábra. A Keresztény Magvető nyitóoldala az EDA-ban, melyben láthatók a gyűjtemények (az első hét az 527-ből)

A 9. ábra szemlélteti a Keresztény Magvető egyik tételét, az első kötet adatait, feltöltött állományait. A tétel tartalmazza a felhasználó által is látható és letölthető három állományt: a kötet .jpg képformátumú borítóját, az első oldalon levő Szent Ábrahám fotóját, illetve a kötet kétrétegű pdf-dokumentumát. Ugyanakkor

⁴² Valójában jelenleg a Keresztény Magvető gyűjteményében 6741 tétel van, a 6224 cikken felül elkészültek a teljes kötetek (évfolyamok) pdf-állományai is, melyeket a megfelelő gyűjteményeknél helyeztünk el.

⁴³ Egyesekben több, másokban kevesebb, annak függvényében, hány szám (avagy füzet) jelent meg egy adott évben.

kor megfigyelhetők a szűk metaadatok, melyek a fontosabb információkat tartalmazták (cím/szerző/kivonat/leírás/egyedi kódja/megjelenési dátum), s ezek nagy segítségünkre lesznek a kereséskor. Mindezen adatok megtalálhatók a kötetek (avagy évfolyamok) leírásánál.

Létrehozása során minden tétel kap egy-egy külső azonosítót. Az állandó hálózati azonosítóként használt URI-nak köszönhetően a tételre történő hivatkozás tartós elérhetőséget jelent. Pl. ennek a tételnek az azonosítója az EDA-ban a Keresztény Magvető első kötetének egyedi azonosítója: <http://eda.eme.ro/handle/10598/23972>, ezenkívül megvan a bejegyzett azonosító is: <http://hdl.handle.net/10598/23972>. Valójában mindkét útvonalon elérhető az állomány, így van ez mindegyik tételnél. A bejegyzett azonosító – megfigyelhető – nem kötődik az intézmény repertóriumához, ha ennek nevé/helyét megváltoztatnánk, a rendszer akkor is megtalálja a keresett dokumentumot.

The screenshot shows the EDA website interface. At the top, there is a navigation bar with the text "ERDÉLYI DIGITÁLIS ADATTÁR" and "RO HU EN DE". Below this, a breadcrumb trail reads: "Az EDA főoldala > 9. PERIODIKÁK (PEDA) - PERIODICE - PERIODICALS - ZEITSCHRIFTEN > Keresztény Magvető > Keresztény Magvető - 1861. 1. kötet > Megtekintés/Megnyitás".

The main content area is titled "1861. - Keresztény Magvető 1. kötet". Underneath, it says "A dokumentum részletes adatai". A table-like structure displays the following information:

- Cím:** 1861. - Keresztény Magvető 1. kötet
- Szerző:** Kriza, János; Nagy, Lajos
- Abstrakt:** A Keresztény Magvető I-IV. kötete főként az unitárius egyházra és tanügyre vonatkozó frásokot tartalmaz. Prédikációk, imák, életrajzi dolgozatok, tanügyi frások kerültek be ezekbe a kötetekbe.
- Leírás:** Melléklet: Szent-Ábrahám Mihály arcképe
- URI:** <http://hdl.handle.net/10598/23972>
- Dátum:** 1861

Below this, there is a section "A dokumentum fájlljai" with a table listing files:

Fájl	Méret	Formátum	Nézet	Leírás
KM_1861_borito.jpg	213,3Kb	JPEG image		borító
KM_1861.pdf	15,27Mb	PDF	Megtekintés/ Megnyitás	kötet
KM_1861_SzentAbrahamiMihaly.jpg	4,929Mb	JPEG image		Szent-Ábrahám Mihály arcképe

Below the table, it says "A dokumentum a következő gyűjteményekben jelenik meg" and lists "Keresztény Magvető - 1861. 1. kötet [22]".

At the bottom left, there is a section "A dokumentum részletes adatai".

On the right side, there is a sidebar with several sections:

- Keresés az EDA-ban**: Includes a search input field and a "Mebot" button. Below it are radio buttons for "Keresés az EDA-ban" (selected) and "Keresés a gyűjteményben".
- Böngészés**: A section for browsing.
- A teljes EDA-ban**: Includes "Kategorikák & Gyűjtemények", "Megjelenés dátuma", "Szerző", "Cím", and "Tárgyszó".
- A gyűjteményben**: Includes "Megjelenés dátuma", "Szerző", "Cím", and "Tárgyszó".
- Saját EDA**: Includes "Bejelentkezés" and "Új felhasználó regisztrálása".

9. ábra. A Keresztény Magvető első kötetének tételei

10. ábra. A Keresztény Magvető első kötetének részletes adatai (metaadatai)

A Keresztény Magvető metaadatolása

A tétel egyik jellegzetes tartozéka a dokumentum mellett a hozzárendelt szöveges adat, azaz a metaadat. Ha egy tételt megnyitunk (avagy kereséskor rátekerünk), láthatóvá válnak a tétel adatai (10. ábra), a benne lévő állományok s a rövid metaadatok.

A teljes metaadatlista „*A dokumentum részletes adatai*” (bal alsó) szöveg kattintására jelenik meg. Ez mintegy 30 tételt jelent, számos olyan információt, amelyek a keresésnél fognak hatékonyan segíteni bennünket.

Keresés a Keresztény Magvetőben

A Keresztény Magvető cikkeinek teljes szövegű keresése vált lehetővé azáltal, hogy a pdf-dokumentumai kétrétegűek. Az automatikusan karakterfelismertett szöveg kb. 98%-os pontosságú, így kicsi a valószínűsége, hogy éppen olyan szót keressünk, amelyben elütés lenne. Tehát lehetőségünk van arra, hogy tetszőleges szóra, kifejezésre a Keresztény Magvető teljes szövegében, a közel 40 000 oldalon kereshessünk.

Lehetőségünk van keresni a Keresztény Magvető teljes gyűjteményében, avagy egy megadott számon (füzetben) belül.

Lehetőségünk van *egyszerű keresésre*: kategóriában/gyűjteményben, címszerző/tárgyszavak/megjelenés dátuma szerint,⁴⁴ vagy teljes szöveges tartalmában szavak/kifejezések szerint.

Az EDA ugyanakkor sokrétű keresésre is lehetőséget ad (speciális keresés). Ez is szöveges keresés szavak/kifejezések szerint, de kiegészítésként megadható további szűrő, ami lehet címszerző/tárgyszavak/megjelenés dátuma, avagy más szó/kifejezés is.

Az EDA-n belüli keresési lehetőségek sokrétűek. A kutatók, oktatók hasznos dokumentációs tárává vált, s ez bővült most a Keresztény Magvető gyűjteményével. A keresőmotoroknak köszönhetően (pl. a Google) azonban az adattárban tárolt adatok láthatósága is nagymértékben nő, amelyhez a metaadatok is hozzájárulnak. Ennek következtében a Keresztény Magvető cikkeire való hivatkozások növekedése is várható.

⁴⁴ Itt láthatjuk a jelentőségét a metaadatok pontos s teljes kitöltésének, ahol a címet, szerzőt, tárgyszavakat, illetve megjelenési dátumot adtuk meg.

Zárszó, üzenet, további tervek

A Keresztény Magvető metaadatolásának munkálatai a cikk írásával egy időben zárultak le. Elmondható, hogy a tudományos cikkek ingyenesen, teljes szöveggel hozzáférhetővé váltak, letölthetők. Ezáltal a szerzők/kutatók eredményeiket szabadon terjeszthetik, többen hivatkozhatnak a publikációkra.

Egy nagyon nagy munka végéhez közeledve elégedettséget érez az ember, de ugyanakkor késztetést is, hiszen látja az újabb lehetőségeket, a kiigazítani valót, a bővítési lehetőségeket, s a felhasználók jelezte változtatási igényekből fakadó tennivalókat is. A Keresztény Magvetővel kapcsolatos további terveink: a Portrék gyűjteményének kialakítása és a metaadatok esetleges kiegészítése a most készülő repertórium adataival.

A megkötött együttműködési megállapodás értelmében a Keresztény Magvető friss számaint ezután folyamatosan feltöltjük az EDA-ba, mely további gyűjtemények befogadását is lehetővé teszi.

Szívesen várjuk a megjegyzéseket, javaslatokat az EDA hatékony működése érdekében (eda@eme.ro). Az adattárban sokrétű keresési lehetőség működik, a dokumentumok letölthetők, illetve a saját gyűjtésű kutatási adatok elhelyezhetők, ugyanakkor nyitott más intézmények digitális gyűjteményeinek szakszerű tárolására és hozzáférhetővé tételére.

Köszönettel tartozom az Unitárius Egyháznak, hogy ezt az értékes anyagot reánk bízta. Az Erdélyi Digitális Adattár ezzel a gyűjteménnyel még értékesebb, gazdagabb tárrá vált. Köszönet illeti a közreműködő intézményeket, a projekt támogatóját s a részt vevő munkatársakat,⁴⁵ akikkel hosszú heteken át szakmai élményt jelentett a gyűjtemény feltöltésével járó munka.

Zárásnak azt a néhány sort szánom, amelyet az Erdélyi Digitális Adattár avatásán is elmondtam: „*A múltunk, a kultúránk, a tudás az örökségünk. Őrizzük, tároljuk, használjuk, gyarapítunk, hiszen a mi értékünk, a mi jövőnk!*”

⁴⁵ Papp Kinga, Szilágyi Júlia, Szilágyi Zoltán.